

De wederopstanding van de GMD

Auteur(s):

Keuzenkamp, H.A.

Verschenen in:

ESB, 83e jaargang, nr. 4155, pagina 449, 5 juni 1998

Rubriek:

Van de redactie

Trefwoord(en):

sociale, zekerheid

De sociale zekerheid is in beweging. De ziektewet is geprivatiseerd en ook in de WAO wordt voorzichtig geprobeerd meer marktprikkels in te voeren. De machtspositie van bedrijfsverenigingen en GAK is verzwakt, de GMD (de keuringsinstantie) werd zelfs afgeschaft. Het Lisv treedt op als marktmeester en moet doelmatigheid realiseren door contracten voor de uitvoering met uitvoeringsinstellingen (uvi's) af te sluiten. Ondertussen proberen deze de grenzen van de markt te verkennen, geholpen door het private verzekeringswezen. Het CTSV, opvolger van de Sociale Verzekeringsraad, moet er op toezien dat de uvi's hun publieke 'A-poot' (uitvoering van de WAO) netjes gescheiden houden van de 'B-poot' van private activiteiten (zoals het opzetten van arbo-diensten).

Het kabinet meent terecht dat deze situatie onhoudbaar is: er is sprake van een schimmige markt die nog niet goed functioneert. In een adviesaanvraag van Frank de Grave aan de SER wordt gesteld dat de markt een meer heldere en sterkere rol in de uitvoering van de sociale zekerheid moet krijgen¹. Het voorstel komt er op neer dat het onderscheid tussen de A-poot en de B-poot vervalft. Echter, een belangrijk onderdeel van de huidige taak van de uvi's wordt in een nieuwe publieke instantie ondergebracht. Het gaat hier om een "uit een oogpunt van publieke verantwoordelijkheid essentieel deel", namelijk de claimbeoordeling. In feite stelt De Grave een wederopstanding van de GMD voor. Dat is een onzalig plan.

Claimbeoordeling is een essentieel onderdeel van verzekeren. Als een verzekeraar geen vat heeft op zijn schadeposten, dan resteert een passieve uitbetalersrol. De verzekerde moet het gevoel hebben dat zijn claim kritisch tegen het licht zal worden gehouden: streng, maar wel rechtvaardig. Het verleden heeft geleerd dat publieke claimbeoordeling niet streng is en daardoor slechts schijnbaar rechtvaardig. Plezierig voor degenen die eigenlijk ten onrechte een uitkering toebedeeld krijgen, maar onplezierig voor kansarmen op de arbeidsmarkt, voor wie de drempel dankzij de hoge sociale lasten stijgt. Het verleden leerde ook dat samenwerking tussen verschillende bureaucratieën (in het bijzonder GMD en GAK) een catastrofe was. Mede daardoor faalde de reïntegratie van arbeidsongeschikten. Actief werken aan reïntegratie behoeft intensieve samenwerking en continue claimbeoordeling van uitkeringsgerechtigden. Aan een herrezen GMD is dus geen behoefte.

Het onderzoeksinstituut Nyfer heeft een alternatief plan om de markt te temmen². Volgens het 'loodsmodel' moet de markt de volledige uitvoering toebedeeld krijgen, dus ook claimbeoordeling. Maar net als het kabinet ziet Nyfer een principaal-agentprobleem: de verzekeraar zal moeite hebben met het uitvoeren van de 'publieke' taak van claimbeoordeling. De verzekeraar, uitvoerder (agent) van deze publieke taak, kan niet vertrouwd worden. Daarom moet de overheid zorgen dat de beoordeling rechtvaardig blijft. Het voorstel is een publieke dienaar als een soort 'loods' te stationeren bij de verzekeraar om de claimbeoordeling te begeleiden of zelfs te verzorgen.

Aan dit voorstel kleven twee grote bezwaren. Ten eerste: waarom zou de loods wel in staat zijn het publieke belang te dienen? Ofwel, wat zorgt ervoor dat deze nieuwe agent het belang van de principaal dient? De loods heeft hetzelfde nadeel als de overheidscommissarissen, die in de jaren zeventig bij allerlei bedrijven werd gestationeerd, om een publiek belang in het oog te houden. Deze illusie heeft de belastingbetaler een vermogen gekost.

Een fundamenteel bezwaar is dat het loodsmodel de oorzaak van marktfalen miskent en dus een oplossing geeft voor een denkbeeldig probleem. Het falen is niet dat verzekeraars van nature bikkelhard zijn, en dus een wakend oog nodig hebben dat toeziet op rechtvaardige claimbeoordeling. Er zijn vele verzekeringen in Nederland die prima functioneren, zonder loods en zonder massale klachten over de claimbeoordeling. Een harde verzekeraar verliest klanten, omdat zij immers juist het product 'zekerheid' zoeken. Een te zachte (dus dure) verzekeraar verliest ook klanten, omdat zekerheid niet tot elke prijs gewenst is. De markt geeft het signaal welke afweging tussen streng en rechtvaardig gewenst is. Voor zover verzekeraars toch nog verkeerde beoordelingen maken moet een goede beroepsmogelijkheid bestaan. Het is dus zaak om ook bij arbeidsongeschiktheid een onpartijdige beroepsinstantie te creëren.

Het echte probleem ligt bij werkgevers, die waarschijnlijk iets goedkoper uit willen zijn dan de werknemers wiens inkomenszekerheid in het geding is. Maar de angst dat de werkgever een superstrengere verzekeraar wenst is ongegrond. Immers, werknemers die evident niet meer kunnen werken hebben geen nut op de werkvloer. Maar de werknemer voelt ziekte sterker dan de werkgever en is sterker gebaat bij eerlijke claimbeoordeling. Hij zal in het algemeen dus iets andere preferenties hebben voor een verzekering dan de baas. Daarom ligt het voor de hand om de werknemers mee te laten beslissen bij de keuze van de verzekeraar, bijvoorbeeld via een goedkeuringsrecht door de ondernemingsraad. Dit zal veel van de angst voor de markt weg kunnen nemen en maakt daarmee de weg vrij voor een sociale markt voor sociale verzekeringen

1 Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, *De organisatie van de uitvoering van sociale verzekeringen*, 27 april 1998, Den Haag.

2 Nyfer, *Uitvoering sociale verzekeringen: het loodsmodel*, Sdu, Den Haag, 1998.

Copyright © 1998 - 2003 Economisch Statistische Berichten (www.economie.nl)